

מסורת הש"ס

א) קידושין כד: מנחת ו. כה. [מולין גנ]. פסוקה.י. ת"כ וקרא נדבה פרש' ו ה"ג, אמור פרש' ז ה"ב, וע' ירוש' שקלים פ"ד ה"ד, ט ע"ז ה: נא. כל הענין ירוש' פסחים פ"ט ה"ה, מגילה פ"א ה"א, סוטה פ"ט ה"ה, א [מולין מ]: רוספי חולין פ"ג ה"ז, וע' ת"כ שמיני פ"ג ה"ט וה"י, אחרי פ"יב ה"ח, ירוש' נזיר פ"ו ה"א, ד [סנהדרין קס: ע"ט], ירוש' מגילה שם, ו [נ"ו] כד, א [כתב רש"י גע"ז מו. ד"ה שני ר"מ, יהודה וחוקים שגן, ט] מביאות יתרו פ"א, ירוש' שם, ט מביאות ר"פ יתרו, בחודש פ"ב, ספר ברכה שגג, א [קטנה ט"א, ע"ט], [ומנה יד: שגם פסג:], ט ע' כסני מלכות, א לילי גנ: ו ב פירכ"ד, ט ע' כתר פ"ז ו. דמלתו כע"ה, ט כע' ככ"מ כפ"א מה' גינשין [הט"ו] מה יהושעה על הרב"ם: וע' בבב"ז ובפ"א, ירוש' ט וע"ח מולין מנ: ד"ה אומר, עירובין ז. ד"ה כנון וכו' ומימין נענין נ: ד"ה ונקב, כ"ק כ"ה. ד"ה נעצר, כנורות א: ד"ה כד.

הגהות הב"ח

א) גמ' שטע ובא שהיה: ב) רש"י ד"ה ה"ג זכרים וכו' ולא (למרי') [גרסי' דאמר מר] תמות זכרות כנחמות (לאפקין לא כשפוט) כי דמאי איראי:

שינויי נוסחאות

א [ז"ל דארי' (י"ש"מ): ב] ז"ל אמר הקב"ה לבח הבא וכו' (ש"מ, ובשינוי בבבא"מ): ג [ז"ל ההוא למעשי' (י"ש"מ): ד] ליה הרמנא לבח (ש"מ): ה [ש"מ גוסף אמר מר: וז"ל מאותן שעתידין ליטרה, וע' מהרש"א שבי"ח הפוסק (תנייני') וכו' בבבא"מ, ולכא' גיר' זו מוכרחת, דאי טמאים היינו שנעבדה בכן עבירה א"כ האף התורה הא דכתיב מטהרים ו' ומטמאים ג', למא לי ז', יקח' ו' נחמון שגא שנעבד בן עשרה, כולמא מתי' טמא אי אפשר שהא טמור, אכל מוה שנעבדה בכן עבירה הכי אפשר ליקח אחרים וי"ע גיר' קר"ה, ובש"י גורם כדמס' לפנינו אלא שח"כ מוסף ל"א מאותן העידרין ליטרה: ו] בבל כתבו ונקת פתחי הים: לכל קרבו עולות, וכו"ה כרש"י, וכו"ה ה"ט, ומסתין הוא ולא גרסין "הכל" משמע דקאי על הקרבנות, אלא גרסי' "כל" דקאי על הקרביים, וכן משמע מרש"י, ולפי"ז לא גרסין נמי כסמון להקטוב שסבורים, וליקח נמי בכתבי' ורש"י, וכו"ה טה"ק ובעי"ז ש"ס ב"חיים בלוקי, ובש"י תחת המטות שסבורים גורם ולבני נח, והמיומן אחר, והפוסק אחר דפוסוס הוא שפי' הנהגה הדין עניק ובש"י, ועי' רש"י, ובשפ"ל מיקן לשון טמא זה דלכ"ל אימא שלמים ועולות והתניא עולות ולא שלמים ההוא כמ"ד לא הקריבו כו'. וע"ש: ח [ז"ל לבני, וכן כהן הקלמן (ש"מ, כרבתי'): ט] ז"ל התעשרי, ו' כרש"י (ש"מ) והורש"י, ו' ז"ל משמתי, וכו"ה כרש"י ד"ו (י"ש"מ): יא [ז"ל יתרו לאחר מתן תורה הוה הניחא וכו' (י"ש"מ): יב] ז"ל מיד (ש"מכ"י): יג [ז"ל כשישנן הקב"ה תורה היה הקול (כ"י) ור' קו:] יד [די' לעולם שנאמר ה' למבול כל ב'ל (י"ש"מ): טו] מי דפי' שנשבע אלא שמימס, והקי' בם מ"ק דל"כ מה שאלו שוב שגא מניח מנוט על אש, וע"כ מיקן הניח דלכ"ל שנא מבויל בא לעולם אמר לה' ה' למבול ישב כבר נשבע

ה"ג זכרים ונקבות סמימים ונעלי מומין לאפוקי מחוסר אבר ולא. ט ולא ו) גרסי' תמות וזכרות כזהמות כו' דמאי איראי קודם מתן תורה לאחר הקמת המשכן נמי איתא להא ועוד מדקאמר אכל מחוסר אבר לא מכלל דנעלי מומין לא נפסלו לא כזהמה ולא

נעוף: שנאמר לבני נח. להקריב

לגזזה: שחיין ראשי איברים. ולמה

לי לאזהורי עלייהו אי לאו משום הקרבה שהקריב מהם כלאמת מן המיזה: מלחמים זרע נפקא.

דעריפה אינה יולדת: בדומין לה. למעוטי טריפה: תמים דדרכיו. עניו וסגנן: מהו דסימא אסך. לאו למירשש בדומין לה אלא שהודיע בן שאינו עושה אלא לכבודו להיות לו

לנותא: קמ"ל. לחיות זרע לאו בן לנותא כעי' להו ומהשתא על כרחך אפק ימירא הוא למירשש על בדומין לה: מי הוה. הכי לא נהנה מורה: אומם שגא שגעה שגעה ידע שהן טהורין ושגא שנים שנים בן שכן טמאין: ויוצמו זכמים שלמים. וסיני קודם הקמת המשכן הוה ואם אמרת דעד [שלא] הוקם המשכן לא קרבו שלמים כלל: לכל. בן] דין לישראל דין לבני נח קרבו עולות אכל שלמים לא קרבו לבני נח ומשעת מתן תורה שנזכרו ישראל קרבו להם שלמים: פסנער.

לשון (שמות ד') וינער ה' את מלרים: שמעשיה כלפון. היינו עולה שטעונה כפון י'. ופסא. אל מלך המשיח: אומה שמעשיה כלון ודרוס. דיינו ישראל

שמקריבין עולות שלמים: משמניהו ידוהו. מן השמנין שבהן ומייהו עולות הוו: כקיצוץ גליוס. [וה"ק] עורי רוח כפונית וכו'אי רוח דרומית לקצן גליות המפסחות ככס: זכמים ועולות. זכמים היינו שלמים וקודם מתן תורה כולוה בני נח בן, ומשיני זכמים אינן שלמים אלא לשון שמיטה כולמא וליכילה: הניחא למ"ד כו'. פלוגתא לקמן: כסנאי. אי קודם מתן תורה הוה [יתרו] אי לאחר: וכסינלו כולו אומר כנוד כו'. רישא דקרא קול ה' יחולל אילות ונחמין מורה משמע ויכילנו של כל מלך ומלך כולו אומר כנוד להקב"ה: אחר לסס יושב ה' מלך לעולם. כנר נשבע שהא מלך לעולם על גרמיומי ולא יסחיתם: פשע מאווס ושנעיים וארנעיה זרווס קודם שנכרף העולם. וכ"ו מאלס ועד משה רבינו ט הכי דבר כוה לאלף דור (מהללס קס): עוו. התורה שהיא מעונן של ישראל: דאפי'

פרת הטאת פרק ארבעה עשר זבחים קמז.

וּדְיִלְמָא לַמַּעוּשִׁי טְרִיפָה. תימא דצפ' שילוח הקן (חולין דף קמ. ושס) גבי שתי לפרים חיות דרש"י מינה תרתי שמין ראשי איברים שלה ולמעוטי טריפה וי"ל דשאני ליפורי מלווע שהוּא כעין קרבן ושיניהן שוין לענין פסול אכל גבי נח דשאר מומין כשרין

הו"ל ללאוקמיה למעוטי טריפה דוקא:

אבל בן לַמ"ד טְרִיפָה יוֹלֶדֶת **מאי איבא לַמימר**. פי' דלדידיה

לא מייחר ליה מכל החי למחוסר אבר ואליטריך בן למעוטי טריפה וא"ת כיון דטריפה חיה יולדת היכי ממעטא מכל החי הא דצפ' שילוח הקן (ג"ז שס) לא ממעט מחיות טריפות למ"ד טריפה חיה יש לומר דשאני הכא דמכל החי מיותר ושפיר משמעט למעוטי טריפה אע"ג דחיה דמסתמט חיות גמורה ומסמכר למעוטי טריפה אע"ג דחיה יולדת טפי ממחוסרת אבר דלמ"ד און טריפה כריאה נשארט ולא חויל לקיוס העולם כולי האי: **אתך בדומין קף**. וא"ת א"כ האי מכל החי למה לי דתרווייהו מאתך נפקא וכי סימא דלמא נח גופיה מחוסר אבר הוה מי קאמר רחמנא דכוותך עייל שלמים לא תעייל וי"ל דמוקמא קרא דדמי לטריפה ולא דמי בן למחוסרת אבר דלענין קיוס העולם בן חייסין:

דילמא נח גופיה טריפה הוה. וא"ת והלא חי אחרי כן ג' מאווס שנה וי"ל דשמא לא היה כזה וזכריות כראוי לו וסוגיין כמ"ד טריפה חיה ט ור"ת היה רגיל לחלק בין טריפות דלדס לטריפות דזהמה משום דלדס אית ליה מולא וקשה דכרשי אלו טריפות (חולין דף קמג.) מייטי כליה מאיזו אטריפות דזהמה ט:

אבל שלמים לא כ"א עולות] עולות אין שלמים לא כמ"ד לא קרבו שלמים בני ח] נח דאיתמר ט ר"א ור' יוסי בר חנינא חד אמר קרבו [שלמים בני נח] וחד אמר לא קרבו מ"ט דמ"ד קרבו שלמים בני נח דכתיב ויהבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן איזהו דבר שחלבו קרב לגבי מזבח ואין כולו קרב לגבי מזבח הוי אומר זה שלמים מ"ט דמ"ד לא קרבו דכתיב עורי צפון ובואי תימן תתנער ט אומה שמעשיה בצפון ותבוא אומה שמעשיה בצפון ובדרום ומר גמי הכתיב ומחלביהן משמניהו ז [דידהו] ומר גמי הכתיב עורי צפון [ההוא] בקיבוץ גליות הוא דכתיב והא כתיב ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלהינו זבחים לאכילה ועולות להקריבה והא כתיב ויקח יתרו [חותן משה] עולה וזבחים ההוא יא לאחר מתן תורה הוא דכתיב הניחא ט למ"ד [יתרו] אחר מתן תורה היה אלא למ"ד [יתרו] קודם מתן תורה היה מאי איבא למימר דאיתמר ט בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי חד אמר יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר יתרו אחר מתן תורה היה למ"ד יא יתרו קודם מתן תורה היה קסבר שלמים הקריבו בני נח כתנאי וישמע יתרו כהן מדין ט מה שמועה שמע ובא ונתגייר ר' יהושע אומר מלחמת עמלק שמע ט שהרי כתיב בצדו ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב ר"א המודעי אומר מתן תורה שמע [ובא] שכשניתנה יא תורה

ה' גשפט אמר להן כבר נשבע שאינו יא משחית כל בשר ומה קול ההמון הוה ששמענו אמר להם חמדה טובה יש לו בבית גנזיו שהיתה גנוזה אצלו טתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש יא ליתנה לבניו שנאמר ה' עוז לעמו יתן [מיד] פתחו כולם ואמרו ה' ע"כך את עמו בשלוס ר"א ב אומר קריעת ים סוף שמע ובא שנא ירהי כשמוע כל מלכי האמורי ואף רחב הוונה אמרה לשלוחי יהושע ט כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מאי שנא התם דאמר בא [ליה] ואלא היה בם עוד רוח ומ"ש הכא דקאמר בא ט ולא קמה עוד רוח באיש

ה' למחוסר אבר שנאמר לבני נח. כל זמן של טמא תורה אף ישראל נקרא בני נח (ע"ז רט.) ומכלל החי וגו'. על שם שהיה עמיד נח להקריב מתן דמתי (בנחשית ח) ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (שם ה) מלחיות זרע נפקא. דבר שטעיה פירות, וטריפה עניקב קרוס של מה א' שחסר רגליה שוב אינה יולדת: אלא למ"ד טריפה יולדת. אליטריך מכל החי למעטיה דלא נפקא מלחמיות זרע: בדומין לה. ולא טריפה, סלק מכל החי למחוסר אבר אסא: ודילמא נח גופיה טריפה הוה. ואע"ג דמי כמה שנים דלמא טריפה חיה ס"ה הלך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואסא מכל החי למעוטי ולא משמעושת דחיי, דאט טריפה חיה, אלא מנייחא ומנפשיס להאי חיי לשון כריחות, וטריפה הוא דלימעיט אכל מחוסר אבר לא (שם רט.) תמים בדרכיו. עניו וספל רוח: צדיק במעשיו. כלל תמם (שם ו) לחיות זרע למה לי. הא לימעוט טריפה (שם רט.) מהו דתימא אתך לצוורתא בעלמא. לעמוד עמו ו"צ מדשים כמיה ומיחי טריפה לא תעייל אלא תמות ובעל האומא. אכל זקן וסרים שפיר דמי קמיל ט א: אי א' מאתך טריפה הוא דמעמיט אכל זקן וסרים מתמם חויל דלאא אמינא למוסא

ה' למחוסר אבר שנאמר לבני נח. כל זמן של טמא תורה אף ישראל נקרא בני נח (ע"ז רט.) ומכלל החי וגו'. על שם שהיה עמיד נח להקריב מתן דמתי (בנחשית ח) ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (שם ה) מלחיות זרע נפקא. דבר שטעיה פירות, וטריפה עניקב קרוס של מה א' שחסר רגליה שוב אינה יולדת: אלא למ"ד טריפה יולדת. אליטריך מכל החי למעטיה דלא נפקא מלחמיות זרע: בדומין לה. ולא טריפה, סלק מכל החי למחוסר אבר אסא: ודילמא נח גופיה טריפה הוה. ואע"ג דמי כמה שנים דלמא טריפה חיה ס"ה הלך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואסא מכל החי למעוטי ולא משמעושת דחיי, דאט טריפה חיה, אלא מנייחא ומנפשיס להאי חיי לשון כריחות, וטריפה הוא דלימעיט אכל מחוסר אבר לא (שם רט.) תמים בדרכיו. עניו וספל רוח: צדיק במעשיו. כלל תמם (שם ו) לחיות זרע למה לי. הא לימעוט טריפה (שם רט.) מהו דתימא אתך לצוורתא בעלמא. לעמוד עמו ו"צ מדשים כמיה ומיחי טריפה לא תעייל אלא תמות ובעל האומא. אכל זקן וסרים שפיר דמי קמיל ט א: אי א' מאתך טריפה הוא דמעמיט אכל זקן וסרים מתמם חויל דלאא אמינא למוסא

נעלמא אחר רחמנא לעייליטוי וטריפה לא יעול שחמות כתיבה, אכל נפשות פירות לא איכפא ואפילו זקן וסרים יעול (שם ו) מאותן שלא נעבדה בהן עבירה. שלח נוקקו אלא נחן זבנס (סנהדרין קח: ע"ש) תתקע"ד דורות. כללמים שנה שקדמה תורה לעולם היו עמידין דורות הללו להכריתם, שאמר (מהללס קס) דבר לאו לאף דור, וכלא הקריה שאין העולם מתקיים בלא תורה לא כן ובעינין ולא כהלן ומנהג לבני דורות, הכי מסמיו מתקע"ד מאלף (שבת פח):

עין משפט נר מצוה

כג א מ"י פ"ג מה' איסורי מוצה ה' א:

תורה אור השלם

- ומכל דהיי מקבל בְּשֵׁר שְׁנִים מכל תביא אל התקבץ לתקיות אתך זכר ונקבה יחדו:
- והבאים זכר ונקבה מקבל בְּשֵׁר באו באֶשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים וְיִסְגֵּר יִדְּהוּהָ בְּעֵדוּ:
- בראשית ז, טו וישלח את נָחָר בני יִשְׂרָאֵל ויעלו עלת וְזָבָחוּ וְקָדַשׁ שְׁלֵמִים לַיהוָה פָּרִים:
- שמות כד, ה והכל הביא גם הזה מבכורות צאנו ומחלבוין וישע ידוהו אל הקל ואל מנחתו:
- בראשית ד, ד עורי צָפון ובואי תימן והפידו בני יִדְּלו בשָׂמִי וְבָא דודי לָנוּ וְיִאכַל פִּיר מְגִדִּי:
- שיר השירים ד, טז ויאמר משה גם אתה תתן בידנו וְקָדַשׁ וְעֵלְתָּ וְעִשְׂתִּי אֱלֹהִים לַמִּשְׁה וְלִיִּשְׂרָאֵל עֲמוֹ
- ויקח יתרו חתן משה עלה וְקָדַשׁ וְעֵלְתָּ וְעִשְׂתִּי אֱלֹהִים וְקָבֵא אֲהָרֹן וְכָל זָקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִאֲבֹל לָחֵם עִם חֲתָן מֹשֶׁה לַפִּי דְּאֵלֵיהֶם:
- שמות יח, יב וישמע יתרו בן מדין חתן משה את כל אשר יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עֲמוֹ
- כי הוציא יְהוָה את יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:
- שמות יח, א ויחלש יהושע את עִמְלָק וְאֵת עֲמוֹ לִפִּי חֶרֶב
- שמות יח, יג קול יְהוָה יִחְלַל אִילֹת וְיִחְשֹׁף יַעֲרֹת וּבְהִיכְלוֹ כָּלוּ אֹמֶר כְּבֹדוֹ:
- תהלים טט, ט ויהוה למבול יִשֹּׁב ויִשָּׁב יְהוָה מֶלֶךְ עֲלֵוֹלִם:
- תהלים כט, י כי בָּאֵשׁ יִהְיֶה נִשְׁפָּט וּבְחִירְבוֹ אֵת כָּל בְּשָׁר וְרִבּוֹ חָלְלֵי יְהוָה:
- ישעיהו טו, טו ויהוה עו לעמו יתן יְדֻדָּה וְיָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:
- תהלים כט, יא ויהוה כשמע כל מלכי האמור אשר בעבר הַיַּרְדֵּן וְיִקַּח וְכָל מַלְכֵי הַבְּעֻזִּים אֲשֶׁר עַל הָאֵם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת מִי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עֲבָרְתוֹ [וְקָבַדוּ וְיָמַס לָבָבָם וְלֹא יָהָה בָּם עוֹד רֹחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:]
- ישעיהו טו, טו וישמענו את אשר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת מִי יָם סוּף מִפְּנֵיבָם בְּצִאתָבָם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתָם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר עֲבָרָה הַיַּרְדֵּן לְסִטְחוֹ וּלְעֹגוֹ אֲשֶׁר הִתְרַקְמָת אֹתָבָם:
- יהושע ט, י וישמעו ויָמַס לָבָבוֹ וְלֹא קָמָה עוֹד רֹחַ מִפְּנֵיבָם בְּצִאתָבָם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתָם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר עֲבָרָה הַיַּרְדֵּן לְסִטְחוֹ וּלְעֹגוֹ אֲשֶׁר הִתְרַקְמָת אֹתָבָם:
- יהושע ט, י וישמעו ויָמַס לָבָבוֹ וְלֹא קָמָה עוֹד רֹחַ מִפְּנֵיבָם בְּצִאתָבָם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתָם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר עֲבָרָה הַיַּרְדֵּן לְסִטְחוֹ וּלְעֹגוֹ אֲשֶׁר הִתְרַקְמָת אֹתָבָם:

שיטה מקובצת

מ"ש החם דכתיב בן/ו סוטה דף נ"ד [פ"ח]:

מוסף רש"י

ואין תמות וזכרות בעופות. האי קרא דריס הנלמד כלל הקרבנות (ויקרא כג) איש איש מניח ישראל אבר קריב קרבנו לכל נדריהם וגו' ללנוסם תמים וזכר כנקב ככשום ועווס מדלל כמינ ללנוסם תמים וזכר ולשוקת, לימךן שאין מקפיד על תמות חכמות אלא על אלו [קדושין כד:]. כנחמה כמינ תמים וזכר אכל טוף לא כמינ ביה לא תמים ולא וזכר, הלך לא ספלי ביה מומים קטנים טון דוקן כשנין, אלא מומין גדולים טון מחוסר אבר, ועטמא משום הקריביו נא לפתקן [חולין